

FAMILIEGEHEIMEN

Hoofdpijnen van de voordracht

Ammy van Heusdenlezing 2012 - Vereniging van Contextueel Werkers & Contextueel Therapeuten - VCW - info@contextueelwerkers.eu

Simon Buschman

Vanaf 2002 was/ben ik persoonlijk en professioneel betrokken bij meer dan driehonderd levens-, gezins-, familie- en generatiegeschiedenissen waarin sprake is van uiteenlopende verwantschapsvragen, zoals:

- is mijn opvoedvader ook mijn biologische vader?
- ben ik geboren uit een verkrachting?
- is mijn zus mijn moeder?
- als mijn zus mijn moeder is, wie is dan mijn biologische vader? – mijn grootvader, een broer, een familielid, onze huisvriend, die suikeroom, wie o wie?
- ben ik als kind ‘afgestaan’? – ben ik dus een afstandskind, is mijn moeder een afstandsmoeder? – onder welke omstandigheden?
- ben ik geboren uit een heimelijke relatie van mijn moeder ‘in onderdanigheid’? – zoals met de huisarts, dominee, werkgever, pastoraal werker, therapeut, mijn heeroom de missionaris?
- weet mijn moeder écht niet wie mijn verwekker is? – ben ik daarmee misschien een carnavalskind, een tussendoortje?
- vind ik ooit mijn zaaddonor, deftig gezegd: mijn semendonor?
- is de vermeende ‘andere’ vader tóch niet mijn biologische vader? – is mijn opvoedvader dus tóch mijn biologische vader?

Gezinsgeheimen en familiegeheimen

- “Waarover je niet spreken kan, daarover mag/moet je zwijgen.”
Ludwig Wittgenstein
- De architectuur of het borduursel van het verzwijgen.
- De kunde en kunst van het verzwijgen.
- De pathologie van het verzwijgen.

Waar voert het (vaak generatielang) verzwijgen bij ‘gezinsgeheimen en familiegeheimen over verwantschapsvragen’ veelal op terug?

Gezinsverdichtfels en familieverdichtfels

Het ‘vanzelfsprekend, ogenschijnlijk moeiteloos’ verzwijgen bij allerlei vormen van verwantschapsvragen is vaak een zeer ingenieuze vorm van ‘verdichten’: ontwerpen, creëren van een hoogstpersoonlijk, historisch en/of sociaal netwerk als waarheid binnen de bestaande werkelijkheid. Dit ‘verdichten bij verwantschapsvragen’ is vaak een samenstel van:

- goed op elkaar afgestemde bedenksels
- een historisch geweven borduursel
- een set aan afspraken in het kader van ‘verheimelijken’
- op waarheid gelijkende verzinsels – onwaarheden
- verhalen met aspecten van literaire fictie
- ogenschijnlijk afgewend of juist theatraal afleidend gedrag
- vertellingen die aan mythevorming doen denken
- krachtige, overtuigende en ‘geloofwaardige’ stellingnames
- een dichtgetimmerd systeem met ingebouwde, ‘pure’ leugens
- beweringen en argumentaties die tot geschiedvervalsing leiden

DNA – het basisgegeven van wat leeft

Grootse ontwikkelingen (dikwijls spectaculaire sprongen voorwaarts), zowel op wetenschappelijk gebied als op maatschappelijk terrein en in iemands of ons persoonlijk leven.

Enkele toepassingsgebieden:

- biotechnologie: genomica (genomics), grootschalig systeemonderzoek naar erfelijkheid, genomen en genen van mensen, dieren, planten en het legio van micro-organismen
- (medische) biotechnologie en het medisch diagnostisch DNA-onderzoek, zoals stamcelonderzoek, aanmaak van vaccins, gentherapie, weefselkweek, ontwikkeling van recombinant DNA geneesmiddelen bij ongeveer zeventig ziektebeelden
- (forensisch) DNA-onderzoek voor bepaling van een biologische afkomst, waaronder de meest uiteenlopende verwantschapsvragen, zoals in het NCRV tv-programma DNA Onbekend
- researchewerk
- checks bij echtscheidingen inzake alimentatievaststelling en vorderingen ter zake

De moeder in het geding

Wat niet meer was maar nooit verdween;
en dat zich onverhoeds liet zien
in wie zij dacht
weggegaan te zijn, voorgoed;
vanaf toen, zo jong, haar leven
ongemoeid te zullen laten,
ondanks de angsten, pijn en schaamte;
zich uit haar kind teruggetrokken had,
tot een verdichtsel was geworden,
afwezig blijven zou; haar weer ontrouw.

Simon Buschman

... Net zolang tot het
opeens zover is en het onverdwenene
in mijn kamer staat; mij in zich
opneemt; nog liegt of ik ben

en hoe. Zoals men wel vraagt
aan een visser die met niets terug komt:
waar of de vis is. En dat hij antwoordt
zonder wrevel, zonder naijver:
de vis – die is in zee gebleven

Hans Favereij

De ethiek van het fenomeen DNA

Het is goed te weten hoe je je behoort te gedragen,
maar kijk daarbij allereerst naar je gedrag van iedere dag.

Ludwig Wittgenstein

De ethische grondslag is de houding en instelling m.b.t. het fenomeen DNA in menselijke geschiedenissen, verhoudingen en omgangsvormen; met als functie om richting te geven aan het ontwikkelen van moreel besef inzake onze standpunten, ons handelen en de reflectie erop. De ethische grondslag bestaat uit een, ook weloverwogen, samenhang van beginselen, waaronder een mensbeeld, denkbeelden, opvattingen, overtuigingen, ervaringen; en indringende én open gesprekken erover.

Uitgangspunten:

- op dit moment is er m.i. in voldoende mate casuïstiek voorhanden over allerlei vormen van verwantschapsvragen, maar is er nog geen omvattend kader voor een algemeen ethische benadering waarin ook het fenomeen DNA bij verwantschapsvragen past
- er is tezelfdertijd dringend behoefte aan een methodiek hoe te handelen bij de meest verschillende verwantschapsvragen
- naar mijn overtuiging is de contextuele benadering de grondslag voor niet alleen het ontwikkelen van een ethisch besef inzake het fenomeen DNA, maar vormt deze ook een betrouwbare basis voor methodiekontwikkeling inzake verwantschapsvragen

Onder deze omstandigheden: ‘al doende’ voortdurend aandacht geven aan ethisch reflecteren op het handelen binnen dat fenomeen DNA.

Aanbevelingen

- bevolkingsonderzoek inzake verwantschapsvragen
- werken aan (meer) bewustwording dat verwantschapsvragen, waarin het fenomeen DNA, een maatschappelijk gegeven zijn dat om erkenning en begeleiding vraagt; uit de grauwsliuier van de taboesfeer gehaald dient te worden en van vooroordelen bevrijd
- onderzoeken of de verwantschapsvragen een relevante sociale groep vormen met recht op voorzieningen in het basiszorgpakket
- het fenomeen DNA ‘organisch’ plaatsen in de context van het handelingsveld van verwantschapsvragen, ingebed in een ethiek
- methodiekontwikkeling vanuit de contextuele benadering inzake het vraagstuk verwantschapsvragen, waarin het fenomeen DNA
- wetenschappelijk onderzoek en de opbouw van vakliteratuur m.b.t. verwantschapsvragen met daarin het fenomeen DNA
- specifieke bezinning op de ethiek van het fenomeen DNA en de DNA-toepassingen bij verwantschapsvragen, ook in de media
- bezien of binnen de Vereniging Contextuele Werkers (VCW) plaats is voor een werkgroep verwantschapsvragen waar dan ook het fenomeen DNA onderdeel van uitmaakt
- contextueel therapeuten uitnodigen om zich te verdiepen in het vraagstuk verwantschapsvragen met daarin het fenomeen DNA; en bij te willen dragen aan methodiekvragen en ethische kwesties